

ULUSLARARASI GÜVENLİĞE TEHDİT **PKK VE BİLEŞENLERİ**

EDİTÖRLER

OĞUZHAN YANARIŞIK
HAKAN KIYICI

POLİS AKADEMİSİ YAYINLARI

ULUSLARARASI GÜVENLİĞE TEHDİT

PKK VE BİLEŞENLERİ

EDİTÖRLER

Oğuzhan Yanarışık
Hakan Kıyıcı

POLİS AKADEMİSİ YAYINLARI

Polis Akademisi Yayınları: 152

Kitabın Adı: Uluslararası Güvenliğe Tehdit PKK ve Bileşenleri

Editörler : Dr. Öğr. Üyesi Oğuzhan Yanarışık, Dr. Öğr. Üyesi Hakan Kırıyıcı

Yayın Asistanı: Arş. Gör. Kübra Betül Biçen Gören

ISBN: 978-605-7822-98-7

1. Baskı, 2022, Ankara, 1.000 Adet

Tasarım: Erhan Örün

© 2022 Polis Akademisi Başkanlığı

Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları Polis Akademisi Başkanlığına aittir. Polis Akademisi Başkanlığının izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz dağıtılamaz. Bu kitapta ifade edilen görüşler ve düşünceler hiçbir şekilde Polis Akademisi Başkanlığının resmi görüşü değildir. Bu görüş ve düşünceler ile ilgili her türlü sorumluluk tamamen bölüm yazar/yazarlarına aittir.

Baskı

Polis Akademisi Başkanlığı Basım ve Yayın Şube Müdürlüğü,
Fatih Sultan Mehmet Bulvarı No: 218 06200 Yenimahalle – Ankara

Polis Akademisi Yayınları Sertifika No: 45724

Polis Akademisi Başkanlığı, Necatibey Caddesi No:108 Anıttepe, Ankara/Türkiye

Tel: +90 (312) 462 90 87-91-92-93 Faks: +90 (312) 462 90 95

www.pa.edu.tr

İçindekiler

Önsöz.....	7
PKK Terör Örgütünün Asil-Vekil Kuramı Çerçevesinde Analizi	11
<i>Hakan Kıyıcı, Oğuzhan Yanarışık</i>	
PKK Terörünün Toplumsal Bütünleşmeye Tehdidi.....	27
<i>Y. Furkan Şen</i>	
PKK ve Örgütsel Beka Doğrultusunda Terörün İşlevi.....	61
<i>Hüseyin Alptekin</i>	
PKK ve Bileşenlerine Katılan Yabancı Teröristler: Terör Örgütlerinde Sosyal Kimliğin Yeri.....	79
<i>Ahmet Demirden</i>	
PKK’nın Suç Örgütü Olarak Yapısal Dönüşümü.....	97
<i>Haydar Karaman</i>	
Terör Örgütü Mensubu Kadınların Aktarımıyla PKK’da İstismar	117
<i>Dilara Hatıper, Hatice Altınok</i>	
Geçmişten Günümüze PKK’nın Suriye’deki Varlığı	131
<i>Buğra Sarı</i>	
PYD-YPG’nin Meşruiyet Sorunu: Suriye’nin Kuzeyinde Arap-Kürt Aşiretleri.....	153
<i>Furkan Torlak</i>	
Irak’taki PKK Varlığı.....	167
<i>Bilgay Duman, Sercan Çalışkan</i>	
KCK/PKK’nın İran Yapılanması PJAK.....	189
<i>Çağatay Balcı</i>	
Avrupa ve Almanya’da PKK Terör Örgütü Yapılanması	213
<i>Muhterem Dilbirliği</i>	

PKK Terör Örgütünün Asil-Vekil Kuramı Çerçevesinde Analizi

Hakan Kıyıcı, Oğuzhan Yanarışik***

Giriş

Terörizm, günümüzde en ölümcül güvenlik sorunlarının başında gelmektedir. Terör örgütleri, vekalet savaşlarının aktörleri olarak sınır ötesi bir kapasiteye ulaşmıştır. Amaçlarını ve stratejilerini çatışma alanı dışına taşımaları grubun asimetrik yeteneğini sürdürmesinde belirleyici olmaktadır. Kürdistan İşçi Partisi (PKK) ve bileşenleri de bu tür oluşumlarının başında gelmektedir. 1970’li yılların sonunda Türkiye’deki aşırı sol öğrenci hareketlerinden ayrılarak etnik motivasyonla kurulan PKK, gerçekleştirdiği terör eylemleriyle sınır aşan bir tehdit kapasitesine sahiptir. İlk oluşum dönemlerinde ülkedeki aşırı sol gruplar ve belirli etnik ajandaya sahip olan çeşitli silahlı gruplar üzerinde tahakküm kuran örgüt, bu stratejisini kısa sürede Türkiye’nin yakın bölgesinde yer alan Irak, İran ve Suriye gibi ülkelere aktararak çok farklı cephe hatlarıyla şiddet kapasitesini güçlendirmeye çalışmıştır. Bu sayede örgüt, düzenlenen birçok terörle mücadele operasyonuna karşı kendisi için güvenli olarak kabul ettiği coğrafi alanlarda çok boyutlu direnç alanları kurmuştur. Örgüt bu alanlarla siyasi, ekonomik ve kültürel faaliyetleri için verimli ortamlar bulmuştur. 2011 yılında Suriye’de başlayan halk ayaklanmasını da bu tecrübeyle yorumlayan örgüt, rejim güçlerinin çekildiği ve Türkiye’ye yakın olan sınıra nüfuz ederek sözde öz yönetim alanları inşa etmiş ve terör tehdit potansiyeli küresel boyuta ulaşmıştır.

Tarihsel süreç içerisinde PKK’ya karşı uygulanan strateji ve taktiklerde terör örgütü sahip olduğu dikey ve yatay organizasyon yapıları hedeflenmiştir.

* Dr. Öğretim Üyesi, Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, ORCID: 0000-0001-5655-8060, kiyicihakan@yahoo.com

** Dr. Öğretim Üyesi, Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, ORCID: 0000-0003-3442-4779, yanarisik@gmail.com

Fakat örgütün kuruluşundan günümüze kadar geçirdiği dönüşüm sürecinde yerel, bölgesel ve küresel seviyelerde birbirini tamamlayan üç boyutlu iş birliği ağlarıyla şiddet kapasitesini sürdürmeye devam ettiği gözlemlenmektedir. Bu üç boyutlu iş birliği ağlarının çok boyutlu içerikten oluşması PKK'nın güvenlik operasyonlarına karşı ani reaksiyon göstermesini (canlı bombalama ve güvenlik noktalarına yönelik eylemler) ve kendisini çok farklı alanlarda (siyasi, toplumsal ve ekonomik) toparlanmasını kolaylaştırmaktadır. Örgüt ayrıca iş birliği kapasitesiyle elde ettiği kurumsallaşma yeteneğini terörizmden farklı olan alanlarda da kullanmaktadır. Uluslararası ölçekte uyuşturucu madde üretimi ve sevkiyatı başta olmak üzere, insan kaçakçılığı, akaryakıt ve diğer ticareti malların yasa dışı transferini de örgüt iş birliği ağlarıyla gerçekleştirmektedir. Bu nedenle örgütün şiddet kapasitesinin sadece terörizmle mücadele stratejileriyle ele alınması gün geçtikçe zorlaşmaktadır.

PKK'nın geliştirmiş olduğu üç boyutlu iş birliği ağlarında devletlerin oynadığı rol belirleyici olmaktadır. Örgütün sahip olduğu devlet dışı olma özelliğine rağmen diğer devletler tarafından muhatap kabul edilmesinde çok çeşitli dinamikler rol oynamaktadır. Devletlerin bir başka ülkede faaliyet yürüten devlet dışı silahlı gruplara verdikleri destek durumu yeni bir problem değildir. Soğuk Savaş döneminin siyasi koşullarıyla ortaya çıkan konjonktür içerisinde devletler, düşman veya rakip olarak kabul ettikleri ülkelerde siyasi, ekonomik ve kültürel çıkarlarını gerçekleştirmek için daha düşük maliyet sunan silahlı grupları kullanmayı tercih etmişlerdir. Bu sayede devletler arası çatışma riski minimum tutularak, vekil olan silahlı aktörlerin (isyancı, gerilla ve terör grupları) önemi artmaya başlamıştır. Bu dönemde Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Nikaragua'da ve Afganistan'da devlet dışı silahlı gruplara verdiği destek başta olmak üzere, İran'ın Irak ve Lübnan'da oynadığı rol, devletlerin silahlı devlet dışı aktörleri kullanması bu çerçevede göze çarpan ilk örneklerdir. Devletlerin silahlı bir gruba (terör, isyancı, gerilla) destek vermesini inceleyen çalışmaların başında asil-vekil kuramı (principal-agent theory) gelmektedir. İlgili teoriyle devletlerin silahlı örgütlere verdiği desteklerin nedenleri, seçim dinamikleri ve elde edilen sonuçlar analiz edilmektedir.

Kitabın bu giriş bölümünde de PKK'nın 1980'li yıllardan günümüze kadar kurduğu yerel, bölgesel ve küresel iş birliği ağlarıyla ulaştığı bölgesel vekil olma pozisyonunun değişerek; 2011 Suriye İç Savaş'ıyla birlikte devlet dışı asil olma durumunun ortaya çıktığı vurgulanmaktadır. Günümüzde örgüt, devlet dışı küresel vekil olma özelliğiyle hem Türkiye'deki aşırı sol örgütler için çatı oluşum haline gelirken hem de uluslararası seviyede anarko anarşist düşüncenin şiddete evrilmesinde ana akım bir grup olma iddiasını savunmaktadır. PKK'nın iş birliği ağlarıyla şekillenen bu durum iki temel bölümle analiz edil-

mektedir. İlk olarak asil-vekil kuramıyla devletlerin terör gruplarıyla iş birliği kurma dinamikleri incelenmektedir. Bu teorik alt yapı sayesinde PKK'nın yerel, bölgesel ve küresel iş birliği formları daha net görünüm kazanmaktadır. İkinci bölümde ise PKK'nın kuruluş sürecinden itibaren oluşturduğu çok boyutlu ve aktörlü iş birliği ağlarında kendisini nasıl konumlandırıldığı tarihsel süreç çerçevesinde analiz edilmektedir.

Asil-Vekil Kuramı ve Terör Örgütleriyle Kurulan Temel İş Birliği Ağları

Soğuk Savaş döneminde uluslararası sistemin temel güvenlik problemlerinin başında devletler arasında yaşanması muhtemel bir savaş durumunun nükleer felakete dönüşme riski gelmiştir. Bu nedenle mevcut uluslararası sisteme hakim olan iki kutuplu sistemde devletlerin güç, güvenlik ve çıkar dinamiklerini sürdürebilmeleri için çatışma durumlarını farklı aktör, araç ve stratejilerle sürdürmeleri önem kazanmıştır. Böylece devletler, sorunun doğrudan muhatapı olarak düşman veya rakip devletlerin karşısında yer alıp ciddi maliyetlere katlatmaktansa; dolaylı olarak fayda sağlayacak aktörlere odaklanmıştır. Devletler için rakip alanda kullanabilecekleri çeşitli aktörler bulunabilmektedir. Bu aktörler herhangi bir sivil toplum kuruluşu olup kitle ve toplumsal hareketleri tetikleyebileceği gibi; özel sermayeli şirketler aracılığıyla hükümet kararlarında değişikliği hedefleyen yapılar da olabilmektedir (Singer, 2009). Fakat Soğuk Savaş döneminden itibaren devletler hızlı ve etkili bir şekilde istedikleri faydayı rakip devletten alabilmek için devlet dışı silahlı aktörleri sıklıkla kullanmıştır. Bu aktörler, silahlı şiddet kapasitesine sahip olmaları, belirli ölçüde toplumsal tabana nüfuz edebilmeleri ve örtülü operasyonlar için daha kullanışlı olmaları nedeniyle tercih edilmektedir. Bu sorunsal asil-vekil kuramının terörizm çalışmaları içerisinde temel arka planını oluşturmaktadır.

Asil vekil kuramı, devletlerin (asiller) fayda-maliyet düşüncesiyle dış politika çıkarlarından bazılarını gerçekleştirmek için gizlice silahlı örgütleri (vekilleri) kullanabileceklerini ileri sürmektedir (Sen-Akca, 2021, s. 20). Asil-vekil kuramı devletlerarası rekabet durumuna odaklanmaktadır. Devletlerarası rekabet, iki devlet arasındaki karşılıklı düşmanlık, güvensizlik ve askeri çatışma algılarını yansıtan uzun vadeli çatışmalı ilişkiyi ifade etmektedir (Moaz & Mor, 1996; Maoz & Mor, 2002). Rekabet durumu, büyük güçler olarak uluslararası sistemde yer alan devletler arasında olabileceği gibi, kendi bölgesinde tarihi ve kültürel sorunları olan komşu devletlerde de daha sık ortaya çıkmaktadır (Vasquez J. A., 1995; Vasquez J. A., 1996). Karen Rasler ve William R. Thompson'a göre devletlerarası rekabet ilişkisini inceleyen ilk çalışmalarda genellikle ortalama olarak eşit askeri, siyasi ve ekonomik güce sahip komşu

devletlerin toprak anlaşmazlıklarıyla çatışma durumuna geçtikleri görülmektedir (2000, s. 504). Uluslararası sistemde ortaya çıkan iki kutuplu düzenin 1990'lı yıllardan itibaren tek kutuplu olmasıyla birlikte çok farklı içerik ve boyutta devletlerarası rekabet dinamikleri ortaya çıkmıştır. Başta sınır anlaşmazlıkları olmak üzere, doğal kaynakların paylaşımı, siyasi istikrarsızlığın tetiklenerek mevcut rejimin yıkılması veya rakip devletin ekonomik ve askeri çıkarlarını bozmaya yönelik çeşitli içeriklerle asil-vekil ilişkisi kurulabilmektedir.

Diğer vekil aktörlerden farklı olarak, terör grupları Soğuk Savaş döneminde itibaren asillerin sıklıkla kullandığı vekil aktörlerin başında gelmektedir. Özellikle gerilla tarzı örgütlenme biçiminde olan ve taktiksel bazda terörizmi kullanan çoğu terör örgütü asil aktörler için kullanışlı görülmektedir. Sahip oldukları alansal kontrol kapasitesi, geniş sayıda militan kapasitesini şiddete kanallı edebilmeleri ve çatışma durumunu sürdürebilme yetenekleri bunu mümkün kılmaktadır. Günümüzde çok kutuplu bir uluslararası sistemin ortaya çıkmasıyla terör örgütleri asimetrik yeteneklerini kullanarak rakip veya düşman devlete yönelik siyasi ve silahlı eylemler daha etkili bir şekilde gerçekleştirebilmektedir. Bu durum özellikle büyük güçler arasında görülen rekabete de yansımakta ve ABD'nin hegemonik istikrarına meydan okuyan Rusya ve Çin gibi devletler de terör gruplarını kullanarak asimetrik mücadeleye yönelebilmektedir (Kilcullen, 2020).

Terör örgütlerinin saldırılarını sürekli kılmak adına ve hedeflenen devletin karşı mücadele yöntemlerine karşı direnç gösterebilmesi için komşu veya ortak bölgede bulunan başka bir ülkede yer alması kritik derecede önemlidir. 1960'lı yıllarda aşırı sol terör grupları başta olmak üzere, etnik ve ayrılıkçı motivasyona sahip olan birçok terör örgütü eylemlerini yabancı bir ülkede planlayıp bu alanlarda militanlarını hazırlarken şiddet kapasitelerini sürdürebilmiştir. Soğuk Savaş sonrası dönemde ise bu durum ivme kazanmıştır. RAND Cooperation tarafından yapılan bir çalışmaya göre 1990-2001 yılları arasında terör ve isyancı grupların yaklaşık %73'lük bir kısmı genellikle yabancı bir ülkenin ev sahipliğinde eylemlerine hazırlanmıştır (Bayman, Chalk, Hoffman, William, & Brannan, 2001, s. 112-116). Terör örgütlerinin vekil olarak faaliyette bulunmalarını inceleyen Idean Salehyan (2010)'a göre 1946 ve 2003 yılları arasında faaliyet yürüten 285 isyancı ve terör grubundan çoğunluğu (134) dış ülke desteği alarak faaliyetlerini yürütürken yaklaşık % 15'i ise yabancı devlet destekli olarak faaliyetlerine başlamıştır (s. 497). Bu veriler terör örgütlerinin hem kuruluş aşamasında hem de çatışma dönemlerinde dış destek aldıklarını göstermektedir.

Devletlerin terör örgütlerine destek vermelerinde kolaylaştırıcı rol oynayan bir diğer faktör ise terörizmin tanımı konusunda evrensel bir uzlaşının olmamasıdır. Bu sayede terör grupları komşu veya yakın bölgelerde uluslararası yaptırım engeline takılmadan faaliyetlerini sürdürebilmektedir. Soğuk savaş döneminden 11 Eylül 2001 terör saldırılarına kadar, devletler aralarındaki rekabet durumu, terör örgütlerine destek vermek veya ilgili terör grubuna son vermek amacıyla başlayan mücadeleler uluslararası sisteminin temel özelliklerinden birini oluşturmuştur.

Hem teröristler için hem de ev sahipliği yapan devletler için, sınır aşan taktilikleri benimsemeleri stratejik karar vermeyi gerektirmektedir (Bapat, 2007, s. 279). İki devletin arasında yaşanması muhtemel bir çatışma ortamında terör grubu yok olma tehlikesi yaşamayabileceği gibi savaşmayı göze almayan ev sahibi devlet kolaylıkla bu stratejik kararından da vazgeçebilmektedir. Benzer bir seçim süreci asiller için de geçerlidir. Vekillerden alacakları desteği belirlemek için ideoloji ve aynı zamanda vekil aktörün rekabet içerisinde olduğu devletle anlaşma durumunun olmaması kritik derecede önemlidir.

Soğuk Savaş döneminden günümüze kadar terör gruplarının çok farklı içerik ve boyutta iş birliği ağları geliştirmiştir. Devletlerin askeri ve siyasi düzlemde destekledikleri terör gruplarıyla kurdukları iş birliği ağları kısa ve uzun vadeye yayılan bir süreçle şekillenmektedir. Askeri düzlemde kısa süre içerisinde asil devlet istediği sonucu elde etmek için, askeri danışmanlık hizmeti verilmesi başta olmak üzere, terör grubunun kullandığı silah kapasitesinin desteklenmesi ve modernizasyonun sağlanmasına ağırlık vermektedir. Son yıllarda bu süreçte terör grubuna verilen desteğin örtülü bir şekilde yürütülebilmesi için devletler kendilerine bağlı olan askeri güvenlik şirketlerini de kullanmaktadır. Böylece devletin resmi bir sembolü ve birimi olmadan vekillerin eksiklikleri tamamlanarak grubun şiddet kapasitesi beslenebilmektedir. Uzun vadede ise terör grubuna karşı, düşman veya rakip devletin uyguladığı karşı mücadele yöntemlerinde istenilen sonucun elde edilmemesi için ayrı bir strateji uygulanmaktadır. Bu sayede vekillerin iç savaş ve çatışma ortamlarında kuracakları kurtarılmış bölge konumlarıyla toplumsal ve siyasi meşrulaşma süreçleri hızlanmaktadır.

Tablo I: Devletler ve Terör Gruplarının Temel İş Birliği Alanları

Askeri Destek		Siyasi Destek	
Kısa Süreli	Uzun Süreli	Kısa Süreli	Uzun Süreli
Silah Yardımı ve Teçhizat	İstihbarat ve Lojistik	Diplomatik ve Finansal	Güvenli Alan ve Yasal Görünümlü Faaliyetler
- Askeri danışmanlık - Askeri eğitim - Şiddet kapasitesini güncellemek - Asimetrik yeteneği artırmak - Yeni silah ve mühimmatların tederâğı ve eğitimi	- Güvenli alanların sağlanması - Karşı mücadele yöntemlerine hazırlamak - Şiddet kapasitesini sürdürme yeteneği kazandırmak - Düşman aktörün kritik altyapı tesisleri hakkında bilgi - Anlık bilgi paylaşımı - Siyasi suikastlerin gerçekleştirilmesi	- Siyasi danışmanlık - Meşrulaşmaya katkı sağlamak - Yasal gelir elde etme imkânı sunmak - Terör grubunun farklı yapılarını yasal olarak tanımak - Terör grubunun illegal finansal kaynaklarını görmezden gelme - Doğrudan gelir transferinde bulunmak	- Örgüt mensuplarının dolaşımı - Dernek, vakıf ve diğer oluşumlara izin vermek - Ülke parlamento faaliyetlerinde konu edinmek - İnsani yardım kuruluşlarıyla işbirliği geliştirmek - Medikal ve yaşam destek malzemeleri için finansal gelir sağlamak

Asillerin vekillere verdiği desteğin bir diğer düzeyini ise siyasal iş birliği ağları oluşturmaktadır. Genellikle devletlerin karşı mücadele yöntemlerinde siyasi ve ekonomik faaliyetlerinde kısıtlamaya giden çoğu terör örgütü, asillerden alacakları siyasi destekle kendilerine yakın olan etnik, mezhepsel veya dini gruplarla daha kolay temas kurabilmektedir. Böylece grubun şiddet kapasitesinin çok farklı alanlarda ve bölgelerde sürdürülmesi kolaylaşmaktadır. Siyasi düzlemde kısa sürede vekillerin kendilerine özgü radikal sosyal ortamlara ulaşmalarında diplomatik ve finansal destekler ilk olarak uygulanmaktadır. Grubun diplomatik tanınırlığı artıktıkça karşı mücadele yöntemlerinde devletlerin daha farklı araçları eş güdüm içerisinde uygulaması gerekmektedir. Fakat bu durumda devletlerarası sorunların daha uzun vadeye yayılan müzakere süreçleriyle vekillere verilen desteği kesmesi gerekmektedir. Belirli seviyede diplomatik ve finansal tanınırlığa ulaşan örgüt, iç savaş ve çatışma bölgesinde yer alan mensuplarını da asil ülkelere yönlendirebilmektedir. Böylece grubun üst düzey ve orta seviyede yer alan yönetici kadrosunun olası saldırılar planlaması, kurgulaması ve gerçekleştirilmesi için avantajlar elde edilebilmektedir. Devletlerin terör örgütleriyle kurdukları asil-vekil ilişkisi her zaman istenilen sonucu vermeyebilmektedir. Askeri ve siyasi düzlemde ortaya çıkan iş birliği ağları çeşitlilik gösterdikçe, devletlerarası çatışma durumu da ortaya çıkabilmektedir. Bu nedenle çoğu asil iş birliği ağlarını kurgularken kısa vadede elde edecekleri kazançlar üzerinden iş birliği ağlarını sürdürmeye daha çok önem

vermektedir. Günümüzde devletlerarası karşılıklı bağımlılığın artması başta olmak üzere mücadele edilmesi gereken ortak sorunların içeriği, asillerin vekilleri kolaylıkla gözden çıkarmalarına neden olabilmektedir. Asillerin vekillere destek vermesini uzun dönemde oluşturacağı bir başka risk durumuydu kendi kamuoylarında bu durumu açıklamalarının zor olmasıyla yakından ilgilidir. ABD'nin Nikaragua ve Afganistan'da yerel gruplarla oluşturduğu iş birliği ağları, kamuoyuna yansıyınca siyasiler üzerinde ciddi bir baskı aracı haline gelebilmiştir.

Asiller için de vekiller her zaman güvenli aktörler değildir. Geçici bir süreç (ad hoc-durumsal olarak belirebilen) içerisinde akut (ani gelişen) bir sorunu çözmek için faydalanan vekillerin çıkarları zamanla asillerin çıkarları önüne geçebilmektedir. Silahlı grupların elde etmek istedikleri amaçların gerçekleşmemesi, toplumsal ve siyasal meşruiyete ulaşmada çeşitli sorunları beraberinde getirmektedir. Özellikle iç savaş ve çatışma alanlarında silahlı grubun almış olduğu destekle sağladığı meşruiyet durumu, çatışma sürecinin uzamasıyla örgüte karşı farklı hiziplerin ortaya çıkmasını tetikleyebilmektedir. Bu durum silahlı grupların çok farklı düşman grupla mücadele etmeye ve kaynaklarını kısa sürede tüketmesine neden olmaktadır. Vekiller ayrıca farklı bir strateji ve politikayla yola devam etme kararı verdiklerinde, asillerin diğer rakip silahlı gruba yönelmesi de kolaylaşmaktadır. Vekiller ilk olarak bu sorunları çözebilmek için aynı toplumsal tabanda bulunan rakip grupları sindirerek alternatifsiz bir seçenek olarak asillerin karşısına çıkmaya çalışmaktadır. İç savaş ve çatışma ortamı uzadıkça bu alternatifsizlik durumu terör örgütlerinin siyasal meşruiyeti küresel ölçekte de artmasına katkı sunmaktadır.

2011 Suriye İç Savaşı'yla birlikte PKK, Soğuk Savaş sonrası dönemden itibaren sahip olduğu vekil konumunu asil olma pozisyonuna doğru değiştirmeye çalışmaktadır. Özellikle 2010 Arab Baharıyla birlikte demokrasi ve kendi kaderini tayin etme amacıyla çeşitli etnik ve dini grupları etnik motivasyonla konsolide etmeye çalışan PKK, siyasal ve ekonomik meşruiyet kazanmaya çalışmaktadır. Uzun süredir asli aktörler için bölge politikalarında kullanılan örgütün 2014 yılında DAESH'a karşı güçlendirilmeye çalışılmasıyla asil olma konumu daha da pekişmiştir. Tarihsel sürece baktığımızda PKK'nın bu özelliğinin yeni olmadığını ad hoc ve akut gelişmelerle asil olma potansiyelini terörist şiddeti yaygınlaştırarak kazanmaya çalıştığını görmekteyiz.

PKK'nın Yerel, Bölgesel ve Küresel İş Birliği Ağındaki Temel Süreçler ve Dinamikler

1980 – 1990 Arası Yerel İş Birliği Ağı

PKK terör örgütünün yerel iş birliği ağı, 1970'li yılların başında ülkedeki aşırı sol örgütler ve diğer etnik silahlı gruplarla mücadele ve dayanışma ölçeğinde şekillenmiştir. Bu dönemde PKK'nın kuruluş sürecini hızlandıran dinamiklere bakıldığında, Soğuk Savaş şartlarının neden olduğu asil-vekil ilişkisinin belirleyici olduğu görülmektedir. 1949 yılında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)'nin Çekoslovakya'yı işgal etmesiyle, birlikte komünizm batılı ülkeler için tehdit kaynağı olmaya başlamıştır. SSCB'nin sahip olduğu ideolojik argümanları sosyalizm altında ihraç etme çabası ve başta Latin Amerika ülkeleri olmak üzere Orta Doğu ve Afrika ülkelerinde bazı silahlı hareketlerin proleter devrimi gerçekleştirmeleriyle, devrimci silahlı mücadele kapitalist ülkelerde faaliyet yürüten sol gruplara da ilham kaynağı olmuştur. Almanya'da Kızıl Ordu Fraksiyonu (RAF), İtalya'da Kızıl Tugaylar (BR), Japonya'da Nihon Sekugun (JRA), Yunanistan'da 17 Kasım (17N) ve Türkiye'de Türkiye Halk Kurtuluş Parti-Cephesi (THKP-C) bu kapsamda faaliyet yürüten gruplardan ilk göze çarpanlardır.

1960'lı yıllarda ülkedeki öğrenci hareketleri içerisinde doğan THKP-C, mevcut siyasal rejimin değiştirilmesi için parti ve silahlı birimlerin eş güdümlü bir şekilde kullanılmasını savunan Milli Demokratik Devrim Tezi (MDDT) kapsamında kurulmuştur (Kale, 2015, s.418). Bu örgüt kısa sürede ülkede bulunan diğer radikal sol gruplarla Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu (THKO) ve Türkiye İşçi Köylü Kurtuluş Ordusu (TİKKO) birlikte ülkede proleter devrimi terörizmi kullanarak gerçekleştirmeye çalışmıştır. Bu örgütler ayrıca PKK'nın ilk çekirdek lider kadrosu için bir doktrinasyon alanı olmuştur. Fakat bu radikal grupların etnik motivasyonla hareket etmemeleri, PKK'nın ilk çekirdek lider kadrosunu sol gruplardan ayrı hareket etmeye ve kendi silahlı oluşumlarını kurmaya yöneltmiştir (Crisis, 1995). 1970'li yıllarda bu ayrılık kendini iyice belli etmeye başlamış ve Irak'ın kuzeyinde bulunan Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) ve Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) ekseninde Türkiye'de faaliyet yürüten çeşitli silahlı etnik etnik terör gruplarına (Tekoşin, KUK, KUKSE, KAWA, Denge KAWA, Ala Rızgari, Sterka Sor-Beş Paçacılar) alternatif olmaya çalışmışlardır.

Bu kapsamda PKK, sol gruplar ve etnik örgütlerden farklı olarak sosyalist ve komünist ideoloji yerine Apoist düşünce sistematiğini benimseyerek hem Türk aşırı solunda elde edemediği nüfuz etkisini kendi lehine kullanabilmiş

hem de ülkedeki silahlı etnik gruplar üzerinde tahakküm kurarak kendisini alternatifsiz silahlı oluşum haline dönüştürebilmiştir. 1990'lı yıllarda SSCB'nin dağılmasıyla birlikte Apoist düşünce çok farklı sol ideolojik düşünce sistematiğinden beslenen ve etnik, ayrılıkçı motivasyona sahip olan kişi ve gruplar için ana akım bir hal almıştır. Bu kapsamda 1980 askeri darbesinden sonra silahlı faaliyet yürütmek isteyen oluşumlar, PKK saflarına katılarak siyasi ve askeri kapasitelerini sürdürmeye çalışmışlardır. PKK bu durumu kendi lehine kullanmayı başarmış ve uzun süre Türk radikal sol silahlı grupların kontrolünde olan Bekaa Vadisine militan kadrosunu ulaştırarak, radikal oluşumlar üzerindeki üstünlüğünü pekiştirmiştir. PKK'nın elde ettiği bu avantajlı durum, diğer devletlerin de dikkatini çekmeyi başarmıştır. Başta Irak'ın Kuzeyinde faaliyet yürüten yönetimler olmak üzere (Mesut Barzani/ KDP; Celal Talabani/KYB), Suriye ve Yunanistan için PKK vekil olma potansiyeline ulaşmıştır.

1980'li yıllardan itibaren Irak'ın kuzeyinde ortaya çıkan siyasal boşluğu kendi lehine kullanmak isteyen örgüt, bu alanda bulunan bölgesel yönetimlerle iş birliği ağı kurarak Türkiye'ye karşı gerçekleştireceği eylemler için kilit konumda olan barınma, lojistik ve doktrinasyon sahaları inşa etmiştir. Türkiye ve Irak arasındaki sınır hattının dağlık ve engebeli bir yapıda olması, terör örgütünün kolaylıkla sınır ötesine geçmesini sağlamıştır.

Irak'ın kuzeyindeki KPD ve KYB'nin PKK'yı kullanmalarının birkaç sebebi bulunmaktadır. İlk olarak PKK'yla sahip olunan ortak ideolojik ve etnik temelli değer yargıları bu grupların Irak rejimine karşı etkisini artırmada önemli bir araç olmuştur. Rejime karşı kurtarılmış bölge stratejisinin hayata geçirilmesinde bu özellikle ortak bir kimliksel tutum ve davranış kalıbını sağlamıştır. İkinci olarak da ABD'nin 1990'lı yılların başında Saddam rejimini hedef alması, bölgesel grupların askeri, siyasi ve ekonomik etki kapasitelerinde önemli bir gelişmeye neden olmuştur. Rejime karşı alınan destekler sayesinde PKK bölgesel bir aktör olarak gündeme gelmiştir. Fakat bölgesel grupların kendi aralarında sorunlar yaşaması ve rejimin hala varlığını sürdürmesi PKK'nın etki sahasını artırmasına katkı sunmuştur. Özellikle İran'ın bölgesel politikalarında KYB'ye olan destekleri bu grupla ilişki tecrübesi olan PKK'nın da vekil aktör olarak kabul edilmesine neden olmuştur. PKK, 1990 yıllardan itibaren yerel iş birliği ağlarından farklı olarak bölgesel iş birliği ağlarına yönelerek vekil olma konumunu pekiştirmeye ve böylece Türkiye'nin düzenleyeceği karşı operasyonlara karşı direnç göstermeye çalışmıştır. Ülke içerisinde gerçekleştirildiği eylemleri Irak, İran ve Suriye'ye taşıyarak, Türkiye'nin çok farklı coğrafi alanlarda terörizmle mücadele konusunda siyasi, ekonomik ve askeri yöntemleri aynı anda uygulamaya zorlamıştır.

1990 – 2011 Arası Bölgesel İş Birliği Ağı

PKK'nın bölgesel iş birliği ağı oluşumu, 1990 sonrasında başta Irak'ın Kuzeyi olmak üzere Suriye, İran ve Yunanistan'da hız kazanmıştır. Soğuk Savaş sonrası şekillenen uluslararası konjonktürde devletlerin siyasi, ekonomik, toplumsal ve kültürel eksende inşa ettikleri çıkarları sürdürürebilmek için terör örgütleri taşeron gruplar olarak önem kazanmıştır. Bu kapsamda örgüt yerel dinamikler aracılığıyla alan kazandığı Irak'ın kuzey bölgesinde silahlı kapasitesini oluştururken; Suriye, İran ve Yunanistan'da da siyasi, ekonomik ve kültürel alanlarda destek kazanmak için çok boyutlu iş birliği ağları geliştirmiştir.

1980'li yılların sonuna doğru Türkiye'nin Irak'ın kuzeyinde gerçekleştirdiği sınır ötesi operasyonlara karşı bir hamle olarak kendisine askeri ve siyasi üs bulmak isteyen örgüt Suriye'ye odaklanmaya başlamıştır. Bu dönemde Türkiye ile siyasi sorunları bulunan Suriye, PKK için güvenli bir ortam sağlayarak örgütün sınır ötesi iş birliği ağında vekil olan aktörlerden birisi olmuştur (Olson, 1995, s. 170). Suriye'de gerçekleştirilen örgütsel faaliyetlerle lider kadro kendisine önemli bir sığınak bulurken, terör eylemleri için de planlama ve yönlendirme amacıyla Suriye tercih edilmiştir. 1980'li yıllardan itibaren ülkedeki radikal sol gruplar ve örgüt arasında kurulan iş birliği ağları zamanla PKK'nın radikal çevre kurmasına katkı sunmuştur. Bu durum ilerleyen dönemlerde Suriye rejimi için ülkede bulunan Kürt nüfus özelinde tehdit oluşturmaya başlamıştır (Marcus, 2007, s.3).

1990'lı yıllarda Irak'ın Kuzeyi ve Suriye'de başlayan iş birliği ağlarının bir benzeri İran'da da kurulmuştur. Bu ülkelerden farklı olarak Türkiye ve İran arasındaki ilişkiler uzun bir tarihsel sürece dayanmaktadır. 1969 Kasr-ı Şirin Anlaşması'yla iki ülkenin ortak sınırlarının oluşması ikili ilişkilerin istikrarlı bir seyir izlemesini sağlamıştır (Calabrese, 1998, s.75). Fakat bu istikrarlı durum 1979 yılından sonrası İran'ın yakın çevresine İslam Devrimi'ni ve onun temel değerlerini ihraç etmeye çalışmasıyla zaman zaman sorunlu bir yapıya dönüştü. İran'ın devrimi Türkiye'ye ihraç etmek ve bu sayede belirli bir toplumsal tabanı etki altına almak için etnik ve dini motivasyonla hareket eden Hizbullah-İlim gurubunu vekil olarak kullanmıştır.

Hizbullah-İlim Grubu'ndan farklı olarak İran'ın bu dönemde kendi topraklarında lojistik hatlarını kullanmasına ve güvenli alanlar inşa etmesine göz yumduğu bir başka örgüt ise PKK olmuştur. İran'ın PKK'yla işbirliği yapmasında iki ülke arasında doğrudan ilişkisi olmayan gelişmelerle yakından ilgilidir. 1990'lı yıllarda cereyan eden Azerbaycan-Ermenistan Çatışması başta olmak üzere Türkiye-ABD-İsrail ilişkileri, Türkiye'nin Orta Asya ve Kafkasya politikası ve Türkiye- Irak ilişkilerinde İran'ın çıkarlarını korumak için PKK'yı vekil aktör olarak kullanmasına neden olmuştur. Bu kapsamda 1990'lı

yıllardan itibaren anlaşmazlık yaşayan KDP ve KYB ilişkilerine müdahil olan İran, bölgeye isyancı Kürt grupları, Bedir Kuvvetleri'ne bağlı milisleri ve PKK'yı yerleştirmiştir. Bu vekil aktörlerin KYB'ye destek vermesi Türkiye ve ABD'nin KDP'yle olan ilişkisini dengelemeye yönelikti. Türkiye 1997 yılında PKK kamplarına yönelik gerçekleştirdiği Çekiç Harekati'nda örgütün kamplarında kullandığı sağlık ve yaşam destek malzemeleriyle birlikte bazı mühimmatların İran'dan tedarik edildiği ortaya çıktı. Öcalan'da Türkiye'nin gerçekleştirdiği operasyonun sadece PKK'yı değil, aynı zamanda İran'ı da hedef aldığını vurgulamıştır (aktaran Gunter, 1998).

PKK'ya bu dönemde asil olarak destek veren bir diğer ülke ise Yunanistan'dı. Abdullah Öcalan'ın 1998 yılında Suriye'den çıkması sonrası Kıbrıs ve Rusya hattını kullanmasında Yunanistan kilit rol oynamıştır. Ayrıca PKK'nın ilk Avrupa yapılanmasına da ev sahipliği yaparak, terör örgütünün diğer Avrupa ülkelerinde siyasi alan bulmasında kolaylaştırıcı rol oynamıştır. PKK'nın Yunanistan ve Suriye tarafından bu dönemde vekil aktör olarak kullanılması, iki ülkeyi Türkiye'yle savaş durumuna getirmiş ve ikili siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkiler ciddi derecede zarara uğramıştır (Tsarouhas, 2009, s.44). İki ülkenin Türkiye'yle girecekleri savaşın aynı zamanda ciddi ekonomik sonuçlara neden olacak olması, PKK'ya verilen desteğin geri çekilmesinde temel dinamiklerimden birisi olmuştur.

1998 yılında ise örgütün başta Avrupa yapılanması olmak üzere kurduğu çoğu bölgesel iş birliği ağı küresel boyuta evrilmeye başlamıştır. Özellikle Abdullah Öcalan'ın Suriye, Kıbrıs, Rusya, Yunanistan, İtalya ve yakalandığı Kenya'ya kadar çok farklı ülkelerde bulunması, PKK'nın terör kapasitesinin sadece Irak ve

Suriye'yle sınırlı bir alanda etkili olmadığını göstermektedir. Türkiye'nin baskısıyla 9 Ekim 1998'de Suriye'den sınır dışı edilen Öcalan, önce Yunanistan'a gitmiş ve ancak kendisine birkaç saat kalabileceği söylenmiştir (Kaplan, 2021). Öcalan kısa bir süre sonra Rusya'ya giderek bu sığınma talebinde bulunmuş fakat herhangi bir sonuç alamadı (Taşpınar, 2006). İtalya'da hakim olan siyasi konjonktürün kendisine yardım edeceğini düşünen Öcalan, bu ülkeye geçerek belirli bir süre tecrit halinde yaşamasına izin verilmiştir (Milliyet, 1998).

Türkiye Öcalan'ı iade etmediği için İtalya'ya karşı yoğun bir siyasi, ekonomik ve toplumsal baskı uygulamıştır. Abdullah Öcalan'a verdiği destek yüzünden Türkiye'de İtalyan karşıtlığının artmasını beraberinde getirdi. Yaşanan toplumsal gelişmeler üzerinde İtalya, Öcalan'ı ülkeden çıkardır. 1999 yılında Öcalan'ın Kenya'da yakalanmasına kadar geçen sürede Yunanistan, vekil rolü oynamaya devam etmiştir (Kalenderidis, 2012).

Öcalan'ın yakalanmasına kasar ona siyasi destek sunan ülkelerin Avrupa Birliği (AB) üyesi olması da sorunu ulus-ötesi bir boyuta taşımıştır. PKK özellikle Avrupa ülkelerinde kurduğu diaspora ağıyla ülkelerin siyasi ajandasına müdahale etme kapasitesine ulaşmıştır. Öcalan'ın yakalanmasıyla bu süreç zirve yapmıştır. Grubun şiddet kapasitesi, diğer devletlerin PKK mensuplarını kendi ülkelerinde bulundurması ve diasporanın gerçekleştirdiği şiddet içeren kitle hareketleri, vekil olarak PKK'nın zararlı boyutlarını ortaya çıkarmıştır.

1996 yılında Türkiye'nin Suriye ve Yunanistan'a karşı uygulamaya çalıştığı strateji, örgütü siyasi, ekonomik ve kültürel faaliyetlerini diğer ülkelere aktarmaya zorlamıştır. 1999 yılında Abdullah Öcalan'ın yakalanmasına kadar geçen sürede, kültürel kodlar ve Türkiye'de gerçekleşen siyasi gelişmeler çerçevesinde örgüt kendisine özgü radikal bir toplumsal çevre kurmuştur. PKK'nın batılı ülkelerde elde ettiği radikal çevreyle siyasi, ekonomik ve silahlı yapılanmasını Öcalan sonrası dönemde beslemeye devam etmiştir.

2011 & Günümüz Küresel İş Birliği Ağı

Abdullah Öcalan'ın 1999'da yakalanmasıyla birlikte örgütün küresel iş birliği ağı hem bölgesel hem de yerel dinamiklere göre yeniden kurgulanarak çeşitli kongre ve konferanslarda tartışılmıştır. Bu kapsamda örgütün şiddet kapasitesini sürdürmek ve bunu Irak, İran, Suriye ve Avrupa içerisinde sürdürebilmek amacıyla çeşitli isimlerle yeni oluşumlar kurulmuştur. PKK böylece hem örgüt liderinin yakalanmasından dolayı uğrayacağı olası hizipleşme sorununu orta kademe yöneticilerin alansal kontrolünü artırarak telafi etmiş hem de değişen uluslararası konjonktür içerisinde vekil olma pozisyonunu koruyabilmiştir. 2003 yılında ABD'nin askeri müdahalesi sonrası ortaya çıkan bölgesel güç boşluğunu kullanmak isteyen örgüt, iç savaşın neden olduğu sınırlardan faydalanarak kendisine yeni alanlar kurabilmiştir.

El-Kaide terör örgütünün gerçekleştirdiği 11 Eylül 2001 terör saldırıları sonrasında küresel bir güvenlik sorunsal olarak devletler tarafından kabul görmeye başlanan terörizm, PKK'nın da faaliyetlerini kısıtlamaya zorlamıştır. Fakat ABD'nin 2003 yılında Irak'ta gerçekleştirdiği askeri müdahale, kısa sürede PKK'nın kendisine verimli alanlar bulmasına neden olmuştur. Irak'ın kuzeyinde bölgesel yönetime destek vererek Saddam Hüseyin rejimini kısa sürede devirmeye çalışan ABD'nin stratejisinde PKK da seküler bir grup olmasıyla dikkat çekmiştir.

Benzer bir küresel iş birliği yapılanması, 2011 Suriye İç Savaşı sonrasında da ortaya çıkmıştır. Beşşar Esad'ın ülkenin kuzeyinden çekilmesiyle, örgüt bu alanda siyasi hakimiyet için önemli fırsatlar elde etmiştir. Sahip olduğu yerel kültürel kodlara ek olarak, demokratik konfederalizm söyleminde sistematize

edilen Anarko-Anarşist fikirler batıdan da yabancı terörist savaşçıların gelmesinde temel belirleyicilerden biri olmuştur. Bu sayede örgüt sadece yerel dil ve lehçelerde değil, ana akım ve farklı yabancı dillerde propaganda kapasitesine ulaşmıştır. Bu sayede Suriye iç savaşının gün geçtikçe içinden çıkılmaz bir hal almasını kendi lehine kullanarak, Türkiye'nin temel güvenlik problemleri farklı dinamiklerle devam ettirilmiştir.

Bu kapsamda, PYD ve onun askeri kanadı olan YPG, 2003 yılında PKK terör örgütünün kontrolünde kurulmuştur. PKK ile aynı liderlik kadrolarını, teşkilat yapısını, strateji ve taktikleri, askeri yapılanmayı, propaganda araçlarını, mali kaynakları ve eğitim kamplarını paylaşmaktadırlar. PYD'nin Suriye'deki siyasi ve askeri çabalarını desteklemek için Türkiye, İran, Irak ve dünyanın çeşitli yerlerinden militanlar, YPG'ye katılmak için Suriye'ye gitmiştir. ABD, Ankara'dan gelen sert eleştirilere rağmen YPG'yi terör örgütü olarak tanımaktan kaçınmış ve bölgede DAESH terör örgütüne karşı onunla ortaklık kurduğunu deklare etmiştir. Washington yönetimi YPG'yi kullanışlı bir vekil olarak görmeye ve onu bütün imkanlarıyla desteklemeye devam etmektedir. YPG'de teröristlere ödenen maaşlar, eğitim, yaşam malzemeleri, lojistik destek ile füze, tüfek, ağır silah, havan, roketatar gibi teçhizat ve bu teçhizatın bakım ve onarımları bu kapsamda ABD tarafından karşılanmıştır (Khnight ve Wilgenburg, 2021, s. 9-13). Washington bu terör örgütünü küresel düzeyde meşrulaştırma gayretlerini de sürdürmektedir. Bazı Avrupa Birliği üyeleri ve dünyadan farklı ülkeler bu konuda ABD'ye yardımcı olmaktadır.

Sonuç

2011 Suriye ve 2013 Ukrayna iç savaşlarının da gösterdiği gibi, günümüz çok kutuplu uluslararası sistemde yer alan devletlerin önemli bir kısmı iç savaş ve çatışma ortamlarında asil-vekil iş birliği ağlarında çok boyutlu siyasi ve askeri yapılar kurmaktadır. Bu durum terör örgütlerinin asimetrik yetenekleri artırarak devam ettirmesine neden olmaktadır. Devletlerin rakip veya düşman olarak kabul ettikleri ülke(lere)ye karşı terör gruplarını kullanmaması gerektiği hususunda BM kararları olmasına rağmen, rasyonel aktör olarak asillerin çatışma sürecini başlatmak, sürdürmek ve sonlandırmak için vekilleri kullanılmaya devam ettikleri görülmektedir. Bugün hem Suriye'de hem de Ukrayna'da çok farklı platformlarda bir arada olan devletlerin çıkarları doğrultusunda farklı vekilleri desteklediği görülmektedir. Şüphesiz bu problem iç savaş ve çatışma ortamlarının çözümsüzlüğüne neden olmakta ve daha farklı dolaylı güvenlik sorunlarına yol açmaktadır.

Tarihsel sürecin de gösterdiği gibi PKK geçici bir süreliğine (ad hoc-durumsal olarak belirebilen) ya da akut (ani gelişen) bir olayda kolaylıkla vekil

aktör olarak kullanılmaktadır. Fakat günümüzde örgütün sahip olduğu yerel, bölgesel ve küresel iş birliği ağlarıyla vekil konumdan asil aktöre dönüşmeye çalıştığı görülmektedir. Bu kapsamda 2011 Suriye İç Savaşı'nı kendi lehine kullanmaya çalışarak, kısa sürede rejim güçlerine ve DAESH'e karşı mücadele amacıyla batılı devletlerin vekili olmuştur. Çatışma durumunun çözümsüz bir yapıya bürünmesiyle bizzat kendisi asil olarak konumlandırırmış ve Türkiye'deki aşırı sol örgütler başta olmak üzere batılı YTS'leri terörizme kanallı etmeye çalışmıştır. Ayrıca örgütün Suriye kolu olan PYD/YPG'nin kontrolünde olan cezaevleri ve göçmen kamplarında ciddi sayıda ve kritik önemi bulunan DAESH ve el-Kaide mensupları bulunmaktadır. PKK, bu alanlarda bulunan kişilere yönelik kötü muamele ve şiddetin uygulayıcısı olduğu için BM tarafından da eleştirilmektedir (Yürük, 2022). Fakat kontrolünde tuttuğu çeşitli kamplar ve cezaevleri aracılığıyla siyasi meşruiyet sağlamaya çalıştığı gibi ekonomik gelir de elde edebilmektedir. Kamp ve göçmen merkezlerinde yaşanan sorunlar DAESH-vari grupların yeniden toplumsal alan kazanmasında kolaylaştırıcı bir işlev görmektedir.

Terör örgütü ayrıca DAESH'e karşı mücadele ettiği algısı kurarak hem Türkiye'de bulunan aşırı sol örgütleri yeniden kurgulamış ve küresel çapta karşılığı olan anarko-anarşist düşüncenin ana akım aktörü olmaya çalışmıştır. Bu amaçla batılı ülkelerde bulunan anarko-anarşist gruplarla çeşitli iş birliği ağları kurarak bu kişi ve grupların YTS olarak iç savaş ortamına çekmiştir (Koch, 2019, s. 679). Bu durum, PKK'nın küresel şiddet kapasitesini artırmasına ve kurduğu iş birliği ağlarının ise ciddi bir sorunsal olarak asil ülkelere yansımalarına da yol açabilmektedir. Son yıllarda PKK'nın siyasi ve ekonomik faaliyetlerine göz yumulan çoğu ülkede istihbarat raporlarında bu durumun altı çizilmektedir (VSSE 2021; EUROPOL 2022). Tespit edilen güvenlik sorunları günümüzde PKK ve bileşenlerin küresel tehdit potansiyelini göstermektedir. Örgütün mevcut terör tehdit kapasitesine karşı Türkiye, mevcut terörizmle mücadele stratejisinde uyguladığı sınır ötesi operasyon, insan hava araçlarının kullanımı ve ülke içi faaliyetlerinin kısıtlanmasına ek olarak örgütün propaganda ve algı oluşturmada kullandığı yöntem ve araçlarda etkisiz kılınmalıdır. Bu sayede örgüt ve bileşenlerin sahip olduğu imajın sarsılması, onun asil olma kapasitesine ciddi derecede zarar verebilecektir.

Kaynakça

- Bapat, N. A. (2007). The internationalization of terrorist campaigns. *Conflict Management and Peace Science*, 24(4), s. 265-280.
- Bayman, D., Chalk, P., Hoffman, B., William, R., & Brannan, D. (2001). *Trends in outside support for insurgent movement*. Pittsburgh: RAND Cooperation.
- Calabrese, J. (1998). Turkey and Iran: Limits of stable relationships. *British Journal of Middle Eastern Studies*, 25(1), s. 75-94.
- Crisis, N. B. (1995). The nature of PKK terrorism in Turkey. *Studies in Conflict and Terrorism*, 18, s. 17-37.
- EUROPOL. (2022). European Union terrorism situation and trend report. <https://www.europol.europa.eu/publication-events/main-reports/european-union-terrorism-situation-and-trend-report-2022-te-sat> (E.T. 12 Ağustos 2022).
- Gunter, M. (1998). Turkey and Iran face off in Kurdistan. *Middle East Quarterly*. March, s. 33-40.
- Kale, A. (2015). *Hikmet Kıvılcımlı kitabı: Seçme metinler ve üzerine yazılar*. Ankara: Dipnot Yayınları.
- Kalenderidis, S. (2012). *Öcalan'ın teslimi: Gerçeğin zamanı tarihi tanıklık*. İstanbul: Pencere Yayınları.
- Kaplan, E. (2021). Terörist Öcalan'ın siyasi sığınma hayalleri 22 yıl önce Türkiye'nin operasyonu ile son buldu. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/teroristbasi-ocalanin-siyasi-siginma-hayalleri-22-yil-once-turkiyenin-operasyonu-son-buldu/2144256> (E.T. 3 Eylül 2022).
- Kilcullen, D. (2020). *The dragons and snakes: How the rest learned to Fight the West*. Oxford : Oxford University Press.
- Knights, M. ve Wilgenburg, W. (2021). *Accidental allies: The U.S.-Syrian democratic forces partnership against the Islamic State*. London; I. B. Tauris.
- Koch, A. (2019). The non-Jihadi foreign fighters: Western right-wing and left-wing extremists in Syria. *Terrorism and Political Violence*. 33(4), s. 669-696.
- Marcus, A. (2007). *Blood and belief: The PKK and the Kurdish fight for independence*. New York: New York University Press.
- Martin, G. (2017). *Terörizm: Kavramlar ve kuramlar*. Ankara: Adres Yayınları.
- Maoz , Z., & Mor , B. D. (2002). *Bound by struggle: The strategic evolution of enduring international rivalries*. Ann Arbor MI: The University of Michigan Press.

- Maoz, Z., & Mor, B. D. (1996). Enduring rivalries: The early years. *International Political Science Review*, 17(2), 141-160.
- Milliyet. (1998). Öcalan'a diplomatik villa. <https://www.milliyet.com.tr/the-others/ocalana-diplomatik-villa-5339789> (E.T. 4 Eylül 2022).
- Olson, R. (1995). Turkey-Syria relations since the Gulf War: Kurds and water. *Journal of South Asian and Middle Eastern Studies*. 19(1), s. 168-193.
- Rasler, K., & Thompson, W. R. (2000). Explaining rivalry escalation to war: Space, position, and contiguity in the major power subsystem. *International Studies Quarterly*, 44(3), 503-530.
- Salehyhan, I. (2010). The delegation of war to rebel organizations. *Journal of Conflict Resolution*, 54(3), 493-515.
- Sen-Akca, B. (2021). Maskeli devletler: Uluslararası ilişkiler ve silahlı aktörler. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Singer, W. P. (2009). Kiralık ordular: Özel askeri şirketler. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Taşpınar, S. (2006). Ağustos sıcağında "harareti" Türk-Rus notları. *Uluslararası Ekonomik Sorunlar Dergisi*, 22. https://www.mfa.gov.tr/agustos-sicaginda-_harareti_-turk-rus-notlari_.tr.mfa (E.T. 6 Eylül 2022).
- Tsarouhas, D. (2009). The political economy of Greek-Turkish relations. *Southeast European and Black Sea Studies*. 9(1/2), s. 39-57.
- Vasquez, J. A. (1996). Distinguishing rivals that go to war from those that do not: A qualitative comparative case study of the two paths to War. 40, 531-558.
- Vasquez, J. A. (1995). Why do neighbors fight? Proximity, interaction, or territoriality. *Journal of Peace Research*, 32, s. 277-293.
- VSSE. (2021). Annual report 2020. <https://www.vsse.be/sites/default/files/1-ra2020-ukt-l-single.pdf> (E.T. 1 Mayıs 2022).
- Yürük, B. (2022). UN warns of increasing violence at Al-Hol camp in Syria <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/un-warns-of-increasing-violence-at-al-hol-camp-in-syria/2664547#> (E.T. 2 Eylül 2022).